

CSARNOK SÖRÖZŐ

SÖRÖZŐ

VÉGH ANTAL
Almafák a Szamos-mentén
LÁZÁR ISTVÁN **Az én isteneim**
Stanislaw Zielinski elbeszélése

KORODA
MIKLÓS

Bal

csak avatott torok, értő nyelv zenge-
dezhet. Ezzel nem a hódoltság korát
magasztalom, ám eltűnődöm a hazai
vendéglátó mesterség romlásán.

S ezt a fertályt, Budavára borra
szomjúhozó öccsét, keresztelték, a tör-
ökök kiűzése után, Vízivárosra. Am
a fuvarosokkal, saru-vargákkal, kár-
pitosokkal megerősített bokkhozsi se-
reg, élén a kocsmáros és serfőző céh-
hel, nem hagyta annyiban. A felvilá-
gosodás századának hajnalán, egy-
mással versengve tártak kaput új
vendéglátók és feltámadt kocsmá-
k. A Fő utcában megnyílt Az
arany hajó, dunai hajósok és utasok
fogadója. Teteje épp akkor gyúlt
lángra, amikor ott időzött II. József
„A szállót az uralkodó jelenléte men-
tette meg a leégéstől.” A kalapos ki-
rály legközelebb a Bomba téri — ma
Batthyány Lajos nevét viseli — *Fehér Kereszt*-ben szállt meg. A csinos
vendéglátóban bálákat és színi-
előadásokat rendeztek. Az egyik né-
met színjátékot megnézte az auklé-
rista felség is; s az elsötétített pá-
holyban hagyta széles ellenzójú, zöld
viaszszószonnal borított útisapkáját.
Mondták is a süveges, kócsagtollas
magyar urak: Micsoda király ez?
Egyszer veres kakas repül a fejére,
másszor ellopják a kalapját! Immá-
ron se koronája, se kalapja. Köszön-
jön le!

A három utcára tekintő *Három
nyúl* vendéglátó, melyből kaszár-
nyát csináltak a *Zöld szőlőfürdő*
címzett fogadóval és serfőzővel egy-
temben, számomra különösen emlé-
kezetes. A Fő utcai szárny egyik szo-
bájában született édesanyám. Nagy-
apám, helyke Butykay Ádám gárda-
hadnagy, nem akarván vízivárosi né-
met pap kezére adni leányát: lóháton
vitte kisdéd anyámat, keresztelőre, a
Mátyás templomba. Az ilyen legen-
dát nem lehet feledni. Később, koc-
majáró garabonc koromban, anyám
szemére lobbantottam: miért nem
szülte egyszem fiát fogadóban?
Arany hordóban vagy a *Barna orosz-*

középkorban Buda
öt alsóvárosa oszto-
zott a Várhegy Du-
nára ereszkedő lej-
tőjén. Szent Péter,
Szent Mihály, Szent
István, Tótfalu és Taschenthal. S
megannyi templom, rendház s még
több vendéglátó, papi taverna,
melyben dézsma-borukat mérték a
barátok. A király halászsai és sajká-
sai a Dunából éltek, amúgy pohár-
ban látni sem tudták a vizet. Bort
ittak a tapló torkú timárokkal, cser-
zővargákkal, nemkülönb a bírőker-
gető, Zsigmond király korában forra-
dalmat csináló szőlőkapásokkal, akik-
nek emlékezetét ma is őrzi a Kapás
utca. A Vízibástyát — melynek
kútjából Zsigmond felparancsolta
a Duna vizét a Friss palotába —
megsodálták, ám nem irigyelték.
Elég bajuk volt, utódaikkal egy-
temben, az árvízzel. Világjáró
Evlia Cselebi, egy turbán alá
véve az öt fertályt, *Bőyük-varosnak*;
Nagy külvárosnak nevezte, város sza-
vunkat a török nyeivbe olvasztva.
Megdicsérte Szokollú Musztafa dzsá-
miját, hetven doboshajóból álló hid-
ját, olomtetes fürdőjét. Am a „város
korcsmás embereiről” sem feledke-
zett meg, írván, hogy a „gyertyás-
házakban sárga, topáz-színű s kris-
tályhoz hasonlatos bort” isznak. S
aligha csupán a gyaurok, borról így

Udada a Vízivárosról

lánban, ha már nem lehettem se utasa, se vendége az elsüllyedt *Arany hajónak*. A *Három nyúl* is eltűnt azóta: ott lapul a Fő utcai Könyvüparti Minisztérium alatt. Lelőtték a tapsifüleseket a harmincas évek városrendezői.

S így járnak most a többiek is. A Kacsai utcai *Arany kacsza*, a *Rózsafabot*, a *Kapás utcai Hubertus*, melynek kertjében szelíd őz lakomázott a vendégek kezéből; s amit legjobban fájlatok: a Simon kisvendéglő, ahol a Víziváros versolvasó Szép Ilonkája tartott jól halászlével, hús kadarkával, édes szóval... Úgy hallok: tízemeletes házat szánnak föléje, sír-emlékkül. Nem akarom hinni.

Újul a Víziváros. Bontják a roskatag hajlékokat, markológépek harapnak friss fundusokat. Nem mondok kocsmasíratót, inkább históriás-éneket, prózában, a puha őszelői esőben gyalogszerrel bandukoló pennaforogató módján. Így van ez rendjén. Olvasom Perekházy Károly tanulmányában: százhuszonhat épületet bontanak, mintegy ezer lakással, négyezer-százötven épül helyettük. S ebből már utcányi született újjá. Szemrevaló, színes, korszerű, kényelmes otthonok. S nem elsietve, túlméretezve, felhőkarcolót játszva, mint az új Óbudán, elzárva a várost a Dunától, a hegyektől. A Vízivárosban más a lépték, emberibb az arány. Nem használnak házigyári elemeket, az épületek kötőanyaga nemcsak habarcs: ízlés és humánus mérték. Úgy látszik: lépésváltás történt, múlt és jelen összhangja ígérkezik.

Gyönyörködtet a menyasszony szépségű, újonnan rendezett Batthyány tér. Stílusok, nemes építészeti törekvések, hajdani és mai mesterek művészi légyottja. Rézkarra ihlető kép. A tér kitágult s mégis meghitt maradt. Középpütt szemérmesen rejtekedik a római és középkori országút alatt futó Metro állomása, hivaikodás nélkül jelképezve korunkat. Köröskörül az eredeti ruhájukba visszabújtatott házak. A már megidézett, barokkban fogant rokokó *Fehér Kereszt*, melynek egyik oldalán copfos ház bókol, gavallérhoz illőn, a másikon az eklektikus *Vásárcsarnokká* szelidített egykori *Barna oroszlán* tekint a forgatagra. Átellenben a higadt barokkot képviselő Szent Anna templom és plébánia tünődik elődein s utódain: a Zsigmond-kori vendéglőből török karavánszerájja vált, majd a *Horgonyhoz* címzett vendéglővé alakított paplak, Dunára néző szárnya, ma eszpresszó. A tündéresz Angelika dongaboltozatos termeiben lebbenő odaliszkek tálnak gépen főzött kávét pennaforogatóknak s az e helyt ismét nyájasnak mutatózó olvasóknak. A plébánia hajdani lakója, a *Forgandó szerencse* népies zamatú poétája: jó Faludi Ferenc, bizonyos öröme átruccanna a szomszédból író-olvasó találkozóra, imígyen köszöntve a vendégeket: „Forgassunk nagy poharat, — Igyunk Te Deum borokat.”

Reánk is férne, mivel a Víziváros száznyi kocsmájából egy valamirevaló sem maradt. Száritkozni eső után s nedvesedni bévülről, a *csátaljai Új tavasz*, taverna szabású pin-céjébe tértem, homoki furmint hör-píhtésre.

SOÓS LAJOS (MTI) FELVÉTELEI

